

tolikem prepričanju, ki temelji na veri — ker ti si mu razkril še več...

Gospodje v uredništvu „Slovenca“, spoglejte se! Ne obsojajte človeka, ker se niti ne zavedate, da ste vi krivi na tem, kar mu očitate! Poglejte v svoje duše in videli boste praznoto, videli boste črni madež, „in palo bode blato, s katerim nas obmetujete, na vas nazaj!“ — potem šele boste spoznali, kdo je veren in kdo brezver, kdo naj vzgaja mladino, kdo naj prireja shode katoliškega dijaštva, kdo naj piše mladinske liste in kdo želi vaše — krščansko prepričanje.

Spoglejte se, prvoborilci za mladino v uredništvu „Slovenca“, spoglejte se farizeji pri „Slovenskem učitelju“ in pogledajte, kdo je tisti, ki je tako govoril in katerega duša izmed vas ni enaka njegovi?

Zato ne upoštevate načel, ki jih oznanjuje vera! Zato preganjate učiteljstvo in s tem delate proti naukom svete vere, in to umljivo, ker sami ne verujete vanje, ker sami nimate vere.

Doba inkvizicije in čas preganjanja je sicer že minil, toda kakor bistveno se je izpremenil boj narodov, da ne odločuje več premoči telesna sila, temveč moč duševnih sil, tako bistveno se je izpremenilo tudi mučenstvo in preganjanje. Dandanes ne more katoliški usmiljenec človeštva, posebno učiteljstva telesno, temveč ga ubijajo in more duševno.

A kakor je vsaka žrtev krščanstva pripomogla k povzdigi ideje same; tako bo tudi vsaka naša žrtev nam dajala pogum, da se ne vdamo preganjanju in ne zatajimo svojega prepričanja, kakor gani so zatajilioni, ki so preganjani in mučeni od oznanjevalcev „krščanske ljubezni in pravičnosti.“

Vi, oznanjevalci naukov Krista, sami ne verujete v te nauke, ker jih sami ne izvršujete, ker se sami ne ravnate po njih — ampak nasprotno!

Javna vest je že postalo dejstvo, da duhovščina ščuje ljudstvo proti učiteljstvu, ona preži na učiteljstvo, ona denuncira učiteljstvo in to zato, da s tem zadošča svoji politički strasti — a se odstranjuje od svojega poklica.

Vemo, da je vera tu duhovščini samo sredstvo, da ima ona morebiti iste nazore o njej, kakor jih je izjavil katoliški filozof, ki je imel služiti veri, a se jej je odrekal, da temlaže služi pod patronanco vere politički službi in tako utrjuje političko moč cerkvene hierarhije, o kateri pravi, da je pripravila katoliško cerkev do barbarizma.

Učiteljstvo pa že s tem, da ljudstvo obračunjuje, dela proti oblasti duhovščine, ker bi ljudstvo, če bi bilo izobraženo, spoznalo lumparijo, kake pojme imajo krščanski pridigarji o veri.

Gospodje, pogledajte si dobro besede, ki sem jih označil v pričetku, zakaj izgovorjene so iz vaših vrst — potem povejte, kdo je žalil vaše krščansko prepričanje!

Sedaj bodo jasne besede „Slovenskega učitelja“ marsikomu: „Dne 2. septembra bo imela zveza veliko skupščino in občni zbor na Brezjah. Pridite k nam pa boste spoznali, da vlada med nami res prijateljstvo, edinost in prava ljubav, saj se združujemo na temelju krščanskega prepričanja in krščanskega življenja.“

Učiteljstvu pa priporočamo, da bo pri vsakem ustanovnem shodu kakega izobraževalnega ali telovadnega društva, kjer se bo oglašil znani kričač, ki vedno udriha po učiteljstvu, da je brezversko, mu javno povedalo besede, zgoraj označene, v obraz, da ga ljudstvo spozna in nažene.

Klerikalnim kolegom pa svetujemo, da mu odvzamejo mladinski list, ker on ni za vzgojvalca mladine — po vaših načelih.

Torej vi sami ste krivi, da so bile izgovorjene besede, ki nam jih toliko predbacivate, na shodu učiteljskih abiturientov. Ni Gangl vzgojil takega učiteljstva, temveč vzgojili ste ga vi sami! Toliko za danes, ker ste sami izživali in tako hoteli!...

Iz naše organizacije.

Štajersko.

Učiteljsko društvo za mariborsko okolico zboruje dne 2. septembra 1909 pri Sv. Urbanu na Kozjaku.

Dnevni red:

1. Dopisi.
  2. Predavanja in sicer tov. Ivan Robnik o perspektivnem risanju itd.; tov. Avguštin Hauptman o Lavterjevem rač. stroju.
  3. Razgovor o poročilu tov. Vodenik Simona o „Ljudska šola in kmetiško vprašanje“.
  4. Shod štaj. učiteljstva v Gradcu dne 11. avgusta 1909.
  5. Predlogi, nasveti itd.
- Zborovalci bomo le pri zanesljivem ugodnem vremenu.
- Imenom odbora Avg. Požegar.

Srednješolski vestnik.

** V Gorici ustanove italijanski liberalci konvikt za furlanske dijake, ki bo nekako protitežje proti podobnim redovniškim zavodom.

** Umrl je v ponedeljek, dne 16. t. m., v Mariboru šolski svetnik gimnazijski profesor v pokoji Janez Majciger. Blagemu in zaslužnemu možu blag spomin!

** Imenovan je za kustosa ljubljanske licejske knjižnice dosedanji skriptor Luka Pintar. — Profesor Fr. Vajda na prvi državni gimnaziji v Ljubljani je imenovan za profesorja na mornarski akademiji na Reki.

** Iz srednješolske službe. Da se čimpreje spisejo potrebne šolske knjige, so dobili dopust glavni učitelj na učiteljski v Ljubljani dr. Valentin Kušar in profesor na državni gimnaziji v Kranju Fran Komotar za celo šolsko leto 1909/10., dalje ravnatelj druge državne gimnazije v Ljubljani Fran Wiesthaler za prvi semester 1909/10. Ravnatelj Wiesthalerja bo nadomestil prof. dr. J. Bezjak.

** Realka v Šibeniku. V Šibeniku v Dalmaciji ustanove nižjo realko, ki bo prva srednja šola v tem važnem obrtniškem mestu.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Vsebinska 8. številka: 1. Avguštin Požegar: Idealizem in realizem. — 2. Fr. Orožen: O domoznanskem pouku s posebnim ozirom na čitanje in razumevanje zemljevidov. — 3. Janko Grad: Učitelj varuh in širitelj slovenskih narodnih pesmi. — 4. Spremnica Fr. Hauptmanovim računiceam za meščanske šole. — 5. Anton Skala: Razvoj šolstva v postojnskem šolskem okraju za vladanja cesarja Franca Jožefa I. — 6. Književno poročilo. — 7. Razgled: Listek — Pedagoški paberki. — Kronika. — Priporočamo!

Naša bodočnost. Vsebinska 8. številka: 1. R. P. Krivic: Alkohol in abstinenca. — 2. Ferdo Plemič: Ustavoznanstvo. — 3. Skozi puščavo. — 4. Prirodoslovni paberki. — 5. Mladinski zbornik. — 6. Listek. — Priporočamo!

Zbirka cerkvenih pesmi za mešani zbor z enim samospevom. Uglasbil, oziroma harmoniziral Jančko Leban, ljudski učitelj. — Tak je naslov glasbenemu delu, ki izide po novem letu.

Čitanka za meščanske šole. II. del. Sestavil Josip Brinar, ravnatelj meščanske šole v Postojni. — Velja vezana v angleškem platnu 1 K 70 h. Na Dunaju. V c. kr. zalogi šolskih knjig. 1909. Str. 280. — O tej najnovejši učni knjigi priobčimo daljšo oceno.

Naši Zapiski objavljajo v skupni 7. in 8. števil. to-le vsebino: Dr. Ivan Prijatelj: Govor o Zupančiču. — Dr. Fr. Kidrič: Epilog k Trubarjevemu zborniku. — Pregled: Zadrugištvo. — Tehnika. — Biologija. — Priporočamo!

Politiški pregled.

* Rekonstrukcija kabineta. Ker so bile razširjene vesti, da se bo rekonstrukcija kabineta izvršila v kratkem času, se je v Lincu vršila konferenca nemških nacionalnih poslancev, katere se je udeležil tudi minister doktor Schreiner. Konferenca je bila strogo zaupna. Odstop ministra Hohenburgerja na ljubo Slovencem in Čehom bi Nemci smatrali za casus belli.

* Persekucija češkega tiska. Na ukaz trgovskega ministra dr. Weiskirchnerja je prišla dne 5. t. m. v tiskarno češkega „Videňskega denika“ magistratna komisija 15 članov in je zapečatila vse stroje. Storila je to, ker stroji baje rušijo mir prebivalcev sosednjih hiš. Pred češko tiskarno je bila v ravno istih prostorih celo vrsto let nemška tiskarna s šestimi velikimi stroji. Imenovani list bo utrpel izgubo par tisočakov; seveda so se storili takoj

koraki, da se ta nezasišana persekucija češkega tiska na Dunaju onemogoči.

* Češka socialna demokracija. Za svoj letošnji veliki shod pripravlja češka socialna demokracija obnovitev svojega narodnostnega programa. Referent predlaga ta-le program: Izpremenitev Cislajtanije v federalni smislu na podlagi narodnostne avtonomije v smislu personalnega principa in sicer za narodnostne in kulturne stvari. Vsak narod naj v teh stvareh tvori enotno pravno organizacijo z lastnim parlamentom, samostojni prejemki zakonitega izvira in samostojno vlado. Za ostale stroke državne uprave se predlaga program avtonomizacije, decentralizacije in demokracizacije. — Vprašanje je, kakšno stališče bo zavzela k temu programu nemška socialna demokracija.

* Korupcija na Hrvaškem. Komaj se je poglobila senzacija glede dr. Frankovih pisem na učiteljstvo, že prinaša „Pokret“ novo odkritje o korupciji Rauchove vlade. — Rauchovi listi so zadnji čas dan za dnem prinašali čestitke, ki so jih pošiljala razna občinska zastopstva pl. Čuvaju k imenovanju za podbana. Sedaj pa se izkazuje, da te čestitke niso bile nikak izraz ljudske volje ali ljubezni ali spoštovanja do Čuvaja in do vlade, ampak da so bile od velikih županov naročene in skoro izsiljene. Te čestitke bi naj javnosti pokazale, kako Rauch vedno več dobiva na terenu. In to se izkaže kot — sleparstvo!

* Vatikan proti glagolci. Rimska kurija je zopet izdala dekret naperjen proti glagolci. Takoj po smrti Leona XIII. se je opazilo, da je zavel v Vatikanu drug veter, in posledica tega so bili razni dekreti, med njimi oni iz l. 1906., s katerim se znatno omejuje staroslovenska služba božja v katoliških cerkvah, ker se po tem dekretu ne bi smela glagolica rabiti nikjer v onih cerkvah, v katerih se zadnjih 30 let ni trajno glagoljalo. Dalmatinski škofje so se na sestanku v Zadru vsprotivili izvedenju dekreta. Sedaj pa je izšel nov dekret, v katerem se klerus pozivlje na vršenje dekreta iz l. 1906.

* Italijansko vseučiliško vprašanje. Sporazumjenje med Italijani in Nemci? Te dni je prinesla dunajska „Die Zeit“ in zanj mnogo drugih listov vest o nekih — kakor se je naglašalo — srečno uspeših pogajanjih med Italijani in Nemci ob posredovanju tržaškega namestnika samega. — Glasom te vesti je došlo do sporazumjenja v smislu, da Italijani privole, da se v Trstu osnuje še en nemški gimnazij in da bo trgovska akademija, ki je doslej le laška, laška in nemška, zato pa Nemci ne bodo več nasprotovali osnovanju italijanskega vseučilišča v Trstu.

* Splošnega avstrijskega katoliškega shoda menda ne bo, ker se ga Sloveni in Čehi ne udeležijo. Nameravajo začetkom novembra privediti le nemški katoliški shod z istim vzporedom.

Jubilejski dar.

Učiteljstvo — sebi! Tolminko učiteljsko društvo 200 K pokroviteljine, ki je zbralo učiteljstvo tolminskega okraja. Abiturientje slovenskih učiteljskih so zložili pri abiturientskem sestanku v Ljubljani 64 K. Tov. Marica Žgurjeva iz Tomišlja je nabrala pri veseljem omizju Zavezinega zborovanja v Mariboru 30 K. G. Umeke Anton, trgovec v Brežicah, 16-75 K, kot darilo od čistega dobička za v brežiškem in sevniškem okraju prodane šolske zvezke. Tov. Iv. Schmeidek, nadučitelj v Rovih 4 K. Tov. Angela Troštova in Julij Slapšak, oba iz Vodice, 4 K. Tov. Andrej Kmet iz Cerkelj na Gorenjskem, 4 K. Jakobina iz Ljubljane 2 K. Litijsko učiteljsko društvo na račun pokroviteljine 50 K; skupaj 374-75 K, zadnjič izkazanih 1541 K, doslej darovanih 1916-16 K. Bog plati!

Obrambni vestnik.

* Obrambni vestnik. Sirovi, prav prostaški napadi klerikalnega časopisja — glej vsako številko „Slovenca“! — na nas in šolo se tako množe, da moramo v svojem listu odpreti novo rubriko, kjer hočemo braniti svojo čast. „Slovenec“ piše sedaj samo o nas in o Sokolih. Ako bi ne bilo teh dveh bi „Slovenec“ izhajal prazen. To je vendar nesramnost prve vrste, če nas spravlja v zvezo z — barcelonskimi revolucionarji! Mi imamo dovolj snovi in bomo napade odbijali s takim materialom, da bo strmel! Poudarjamo, da nas je „Slovenec“ izzval. Izza naše skupščine v Mariboru grize, laže in zavija dannadan. Pa naj dobi odgovor, kakršnega hoče! Povemo mu enkratavselej: Učiteljstvo se ne da grediti nikjer, nikdar in nikomur! — Posebno tistemu, ki hodi okrog in meče z lažnim jezikom blato na nas, povemo, da bo izkupil kakor zaslužil. Prijeli ga bomo za ušesa kot paglavca, ki izziva in obrekuje! To si naj zapomni! — Klerikalne predrznosti nam je dovolj! Učiteljstvo ni brezpravna masa, da bi ob njem glodale klerikalne podgane.

Zob za zob! — Somišljenike prosimo, naj nam pošljejo vse material, kar se ga nanaša na sedanje razmere, ki hočejo zažestiti naš stan. Z dokazi v rokah bomo govorili za svojo čast in svoje pravice, da tako pobijemo sovraga, ki samo laže in — krade!

* Samega sebe blje po zobeh „Slovenec“. Pretekli terek piše o „Zavezini“ skupščini v Mariboru: „Z velikansko silo in pritiskom je spravila osamljena garda liberalnih učiteljskih teroristov četo takozvanih zavednih v Maribor.“ — Da je to laž, ve vsak. „Slovenec“ naj imenuje samo enega, ki smo ga z velikansko silo in pritiskom spravili v Maribor — samo enega naj imenuje! A četudi bi bilo sedaj pri njegovi stranki tisoč Smrdelov — imena se vendar ne morejo izglagati ali ga celo ukrasti, to „Slovenec“ sam dobro ve: zato je pa ravno tedendni prej pisal drugače in sicer takole. „... brez običajne reklame so se v njem (v Mariboru) zbrali... liberalni učitelji“ itd., kakor stoji v našem zadnjem članku „Razliki žole“. — „Slovenec“ dajemo dober svet: Ako že enkrat pišeš resnico, je že čez teden dni ne potvarjaj in ne postavljaš na glavo, sicer te spoznajo lastni pristaši in te bodo z nami vred hvalili s prijaznim komplimentom, da si velik lažnik pred Bogom in ljudmi! — Ako pa že misliš lagati, kakor je tvoja krepostna navada, pa laži venomer in konsekvantno in ne toči samega sebe po črnih zobeh! Kaj ti poreče n. pr. Smrdel, ko pojde čiste vesti na Brezje!

* Brez običajne reklame, pravi „Slovenec“, da so se sešli zborovalci „Zaveze“ v Mariboru in izdaje sam bombastičen poziv „Slomškarjem“, da naj se le polnoštevilno udeležijo romanja na Brezje. Moramo pa konstatirati, da ne spravi morebiti toliko učiteljstva vkup, za kolikor je „Zaveza“ letos narasla. „Zaveza“ je v letošnjem letu narasla za 194 članov, torej več nego šteje vsa „Slomškarija“ učiteljev. Niti denunciantstva duhovščine, niti terorizmu klerikalne vlade, niti vabljenju in prijaznemu povabilu „Slovenca“ se ne vda naše učiteljstvo, ker ono ni tako kakor hinavski — „Slomškarji“, ki se po zadnjem odgovoru v našem uvodnem članku ne upajo več na dan. Hinaveci, dokazali smo vam vse in sedaj, ko je nimate več besede, da bi se zagovarjali, ko je vaš „dnevnik“ že izrpan, ko ste popolnoma pokazali svojo nezmožnost, sedaj nima niti „Slovenec“, ki ima drugače polno laži v založbi, ne besede več na razpolago, da bi vas zagovarjal.

* Na Brezje! Le na dan, vsi do zadnjega, tudi prijatelji! Vsa duhovščina na dan, da bo zborovanje učiteljstva številnejše. V Mariboru jih je bilo na 600 samih učiteljev, nas bo pa le tretjina in še to tedaj, ako zobno vso člane do zadnjega učitelja in ne učitelja vkup. „Zaveza“ pa šteje 2154 učiteljev samih, medtem ko je pri nas učiteljstvo v manjšini. Tedaj le na dan, tudi tisti, ki česa potrebujete!... Prijatelji, pridite in pogledajte si naš tabor od blizu! Organizacija je kremenita... saj vas sprejmemo vseeno, akoprav nam ne prinašate „kot legitimacijo izdajalstva“ — tiskovine akoprav ne potrebujete službe v „Kat. bukvarni“, nimate še spisanega dekreta itd. ... ker naša organizacija ima neomajano podlago v katoliških načelih: „Ljubim te, če si pri nas, a uničim te z najpoderjšimi sredstvi, če si naš politički nasprotnik!“ „Slomškova zveza“ je nastala v burnih časih, ki so bili posebno kritični in karakteristični za nje ustanovitelja, a do danes ni narasla... šele danes ji je podalno moč koristlostvo. „Tovariši in tovarišice — brez strahu na plan!“ — saj smo vam že povedali, da onega, ki se čuti izmečkom — ne potrebujemo! Naj najde obilo odmeva bombastičen poziv „Slovenca“ tam — a trd, neizprosen mož jeklen... ostajam — jaz.

* Ljubljansko učiteljsko! Prej Rousseau, sedaj dušeslovje ni vseč „Slovenec“, zato se pa zaganja v profesorje pedagogike, da so oni krivi, da je tako in ni po „Slovenčevem“. Gospodje okolo „Slovenca“ bi najrajši vrgli pedagogiko iz učiteljskega, ker ona privede marsikaterega učitelja do spoznanja, kako klavarno vlogo igra klerikalno oboževanstvo v zgodovini vzgoje, šolstva itd. tudi učiteljstva. Deželni šolski svet naj le potiplje ta zavod, in prepričani smo, da ga bodo profesorji pričakovali brez slabe vesti; pazi naj pa, da se ravno ob njem ne ubije klerikalno nasilje.

* Usmiljenje! Zadnjič smo zapretili, da bomo na ostudne „Slovenčeve“ napade odslaj odgovorjali s tem, da bomo kazali nasprotnike v vsi nagoti. Prijatelj nam piše in nas prosi, naj prizanesemo temu in temu. Dobro! Nismo klerikalci, zato bomo prošnjo uvaževali, a to samo pod pogojem, če neha „Slovenec“ s tavnino naše časti in če dr. Lampe preklicuje laži, izrečene na svojem zadnjem shodu v Vodmatu. Vse je torej odvisno od „Slovenca“ in dr. Lampeta! Mi čakamo mirne vesti! Naj še drugi, če morejo!

* Zborovanje „Slomškove zveze“ bo moralo biti jako klavarno, ker drugače bi „Slovenec“ toliko ne bobnal in že vnaprej hvalil predavatelje, ter obenem udrihal po „liberalnem učiteljstvu“. Boli ga pa jako zborovanje „Zaveze“ v Mariboru. Poizkuša na vse mogoče